

Kelih Karla V.

Miguel Maury Buendía

1851

Miguel Maury Buendía
KELIH KARLA V.

Miguel Maury Buendía
KELIH KARLA V.

© Miguel Maury Buendía in Celjska Mohorjeva družba, 2024
Vse pravice pridržane.

Prva verzija tega dela je izšla leta 2000 z naslovom *El cáliz de Nuremberg* (Nürnberški kelih). Naslednja različica je nosila naslov *El cáliz del emperador* (Cesarjev kelih), tretja pa je izšla pod psevdonimom Miguel de Bulnes z naslovom *El cáliz de Carlos V* (Kelih Karla V.).

Slovenska izdaja romana je četrta izpopolnjena verzija besedila, ki opisuje iste zgodovinske dogodke kot prve tri izdaje. Dopolnjena je bila v Bukarešti leta 2022.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

821.134.2-311.6

MAURY Buendía, Miguel

Kelih Karla V. / Miguel Maury Buendía ; prevedli Tatiana Willenpart
in Meta Lenart Perger. - Celje : Celjska Mohorjeva družba : Društvo
Mohorjeva družba, 2024

Prevod dela: El cáliz de Carlos V
ISBN 978-961-278-730-1
COBISS.SI-ID 209165315

Miguel Maury Buendía

Kelih Karla V.

Prevedli Tatiana Willenpart in Meta Lenart Perger

CELJSKA MOHORJEVA DRUŽBA
— Prva slovenska založba —

I

Albarracín, maja 1559

Kljub jezi, ki se ga je bila polastila, je Karel ostal miren. Vsakdo, ki ga je poznal, bi bil presenečen, da ni vzkipel, vendar je imel močan razlog, da se je brzdal: v malhi je nosil dragocen kelih. Ena sama beseda bi ga lahko izdala in njegova usoda bi obvisela na nitki. V danih okoliščinah je bilo pomembno, da reši svojo kožo in izpolni nalogo, ki mu je bila zaupana. Razbojniki ne bodo ničesar posumili, če bo videti kot preprost kmet. O tem je pričala njegova groba in skromna drža, razcapana oblačila pa so to nedvomno potrjevala. Trudil se je, da bi kazal več začudenja in strahu, kot ju je v resnici čutil.

»Gospodje,« je dejal, ne da bi pomislil, da bi s tem lahko razdražil razbojnike. »Kaj lahko naredim za vas, razen tega, da vam ponudim kos starega kruha in umazano srajco?«

»Tiho bodi,« je grobo bevsknil tisti, ki je bil videti kot vodja razbojniške družine, »edino, kar nam pride prav, so tvoje roke.«

Bil je sin Pedra Real, znan tudi kot Enooki. Pred petindvajsetimi leti je bil med zatiranjem komunerosov¹ bičan

¹ Vstaja tako imenovanih komunerosov (šp. *comuneros*) je potekala v Kastilji med letoma 1520 in 1522, torej na začetku vladavine Karla I. (vse opombe v knjigi so delo prevajalk).

in obsojen po ukazu markiza De Moye. Veljal je za nespornega vodjo tolpe, ki je občasno pustošila v gorati pokrajini Serranía de Albarracín na meji med Kastiljo in Aragonom. Spretno in zvito je izkoristil spore lokalne oblasti glede pristojnosti, da bi se tako izognil možem Zelenega križa.² Nekateri komunerosi, ki so se borili proti vladarju Karlu V. za kastiljske privilegije, so se po obglavljenju svojih vodij in izgubi idealov odpravili v gore, kjer so več kot trideset let taval in se preživljali z lovom in ribolovom. Danes tu, jutri tam: anarhični narodnjaki, dostojni nasledniki Viriathusa ali Numantincev. Kralj Filip II. ni mogel prenašati takšnega stanja in je Sveti bratovščini³ strogo ukazal, naj komunerosi brez pomisleka ujam in pošlje na galeje. Imel jih je namreč le za množico kriminalcev, ki so se ji za nameček pridružili še Mavri s posesti knezov Eboli v Pastrani. Zaradi njih je skupina komunerosov postajala vedno večja.

Karel je bil star približno dvajset let. Bil je srednje rasti, dobro grajen, krepak, ozek v bokih in dolgonog. Imel je ravne svetle lase pepelnate barve in kratko pristriženo brado v kostanjevo zlatih tonih. Njegova bela in satenasta koža je bila skoraj neporaščena. Za nejasnim, rahlo zmedenim pogledom so bile medeno rjave oči. Noge in roke je imel velike kot ljudje, katerih predniki so prehodili dolgo pot in držali motiko. Rodil se je v s slamo pokriti leseni kajži na pobočju hriba, na katerega so ob sončnem zahodu metala senco visoka in strnjena drevesa gozdov, last habsburških dednih posesti na Dolenjskem. Ta kraj je bil v današnji Slo-

² Zeleni križ je bil znak španske inkvizicije.

³ Sveta bratovščina, ki jo je 1476 uvedla kraljica Izabela Katoliška, je bila skupina oboroženih ljudi, ki jih je plačeval občinski svet Kastilje, da bi pregnala kriminalce. Velja za prvo policijo v Evropi.

veniji manj kot uro hoda oddaljen od mesta Rudolfswerth, ki ga je leta 1365 ustanovil nadvojvoda Rudolf IV. in je danes znano kot Novo mesto. Tam, med nežno zaobljenimi griči in očarljivimi gozdovi, ki obkrožajo grad Wördl,⁴ bivališče njegovega gospodarja, je preživel svoje otroštvo. Karlovo življenje bi bilo enako neznano kot življenja vseh njegovih prednikov in sosedov, če ne bi pri komaj petnajstih letih po naključju ali bolj po moči usode srečal plemenitega viteza, ki ga je vzel k sebi in ga vpeljal v burni vrtinec velikega sveta.

Grad Wördl v nasprotju z lego, značilno za gradove, ni kronal vzpetine; stal je na otoku reke Krke, na pol poti med Zagrebom in Laibachom, nekdanjo Emono. Stari baron Stembergenhaus in njegov sin Adalbert sta nekaj dni bivala na gradu kot gosta tirolskega gospoda Viljema Villandresa, ki je skrbel za to, da bi fevd obrodil sadove v korist habsburške cesarske hiše. Stari baron, dlakocepski in starokopiten človek, ki se je držal starih srednjeveških nazorov in je bil pobožen do vraževerja, je veselje našel le v opisovanju nesreč in božjih kazni. V Augsburg se je vračal s tajne diplomatske poti na dvor Veličastnega Turka.⁵ Plešast, sključen, zabuhel, z ukrivljenimi nogami in izrazitim nosom je bil vedno slabega zdravja in klavrno razpoložen. Iz nečimrnosti se je stari baron pretvarjal, da to skriva, čeprav so toge poteze poudarjale jalovost tega poskusa. Trpel je zaradi sinove nenehne radosti in mu ni mogel odpustiti njegovega zanimanja za tako imenovane »nepomembne malenkosti«. Bolj zaradi ponosa kot zaradi očetovske naklonjenosti si je želel, da bi ga sin spremljal na njegovi misiji; prej zato, da bi ga trpinčil, kot da bi ga razsvetlil ali mu pokazal svet. Poleg običajne življenjske

⁴ Danes grad Otočec.

⁵ Gre za turškega vladarja Sulejmana I. (1494–1566), ki je v Evropi najbolj znan kot Sulejman Veličastni.

zagrenjenosti je baron trpel zaradi velikega neuspeha misije pri Sulejmanu Veličastnem. Ni mogel priznati, da je bil polom, ki ga je doživel, predvsem posledica njegovih slabih pogajalskih spretnosti.

Adalbert ga ni več hotel poslušati, morda je nehote uvidel, da človekov obstoj v nasprotju z očetovim vztrajnim prepričanjem ponuja neškodljiv sijaj. Zato je po obilnem kosilu, ko je stari baron zadremal med zehanjem, izkoristil čas: prečkal je grajski most in se na konju namenil ob toku reke navzgor. Mladenič je bil zaradi svoje pokončne drže videti višji in deset let mlajši od svojih tridesetih let. Bil je atlet, pesnik, politik, ljubitelj klasične antike in viteških turnirjev – preprost in hkrati ugleden mladenič. Za svojo skrbno italijansko vzgojo se je moral zahvaliti pokojni materi. Izšolal se je v Firencah in Bologni ter postal eden redkih renesančnih dvorjanov. Vedno je bil priljubljen med svojimi vrstniki in uspešen pri dvorjenju plemenitim dekletom. Na poti proti severu mu je beneški astrolog napovedal srečanje z mladeničem, ki mu bo spremenil življenje. »Ni duhovnik, a bo z rokami povzdignil kelih,« so bile edine podrobnosti o fantu, ki mu jih je uspelo izvleči iz jasnovidca. »Kmalu ga boste srečali,« je prerokoval, »sredi luči in vode.« Adalbert je na srečanje čakal že več kot leto dni, in čeprav ga je slutil, si ga ni mogel predstavljati.

Bila je tretja ura popoldne. Sonce je pripekalo tako močno, kot običajno pripeka konec julija. Karel je nakrmil krave in se šel zatem z brati kopat v Krko. Smejali so se, se norčevali, skakali v kristalno čisto vodo, delali piruete in se veselo potapljali. Nenadoma so zaslišali topot konjskih kopit, pogledali proti obrežju in zagledali viteza. Karel je brez kakršnegakoli zadržka iztegnil roke iz vode, ki se mu je penila okoli pasu, in kot bi pozdravil starega znanca, pomahal prišleku. Spogledala sta se in se prepoznala. Adalbert je s konja pokimal v pozdrav. Karlovi bratje, dva starejša,

tretji še najstnik, so se šalili, se smejali drug drugemu in se potapljali kot ribe v vodi. Vitez je skočil s konja, privezal uzdo na brest, se slekel in se tudi sam odpravil plavat. Kmalu se je smejal in plaval s fanti. Opazovali so ga, kako lebdi na vodi in plava z veliko hitrostjo proti toku, česar sami niso znali, ter mu navdušeno ploskali. Ko so tekmovali med seboj v vseh mogočih vragolijah in premetih, so ga spodbujali, naj jih posnema.

Karel in Adalbert sta govorila malo, saj nista imela skupnega jezika, vendar sta čutila, da je med njima nastala težko opisljiva vez. Vitez je fante pospremil domov. Mati, zmedena in počaščena, je bila pravkar pripravila sladico iz moke, sladkorja in jajc, ki mu jo je postregla, kot bi bil eden izmed mladeničev. Slavni gost je izrazil željo po ponovnem snidenju in se vrnil domov potr in sijoč od veselja obenem. Oče mu je z očitki zaradi prezgodnjega pobega zameglil srečo na obrazu, spomin na vedeževalčeve besede pa je še poglobil njegovo zamišljenost. Po tehtnem premisleku se je odločil ukrepati. Imel je dovolj izkušenj, da je vedel, da kadar človek v življenju najde nekaj vrednega, mora storiti vse, da mu to ne uide. Prav tako je vedel, da naključno srečanje nikoli ni povsem naključno, če se v resnici zgodi.

Ne da bi obvestil očeta, je prosil grajskega gospoda, naj Karla osvobodi tlačanstva in poskrbi za njegovo izobrazbo. Vse stroške mladeničeve odpustitve in vzdrževanja bi prevzel on in ob letu osorej prišel ponj. Otoški grajski gospod, zavezan orožju in zatorej skregan s knjigami, se je strinjal, četudi ni mogel razumeti te nenavadne prošnje. Da ne bi oporekal gostu, se je dogovoril, da bo brat Domenico, ostareli lombardski menih in sinov vzgojitelj, prevzel skrb tudi za šolanje »mladega kmeta, skromnega, a bistrournega«, ki je po Adalbertovih besedah »živel nedaleč stran in bi lahko začel služiti kot paž na vladarskem dvoru in morda – kdo bi vedel? – na koncu postal vodja ali minister.«

Kazalo

I	5
II	15
III	25
IV	35
V	45
VI	55
VII	65
VIII	75
IX	87
X	97
XI	109
XII	121
XIII	133
XIV	143
XV	155
Epilog	169
 Dodatek	 181

Dr. Miguel Maury Buendía
KELIH KARLA V.

Izvirnik: El cáliz de Carlos V
© Miguel Maury Buendía

Prevedli: Tatiana Willenpart in dr. Meta Lenart Perger
Uredila: dr. Meta Lenart Perger
Korektorni pregled: Saška Ocvirk
Fotografija na naslovnici: stara razglednica gradu Otočec
(hrani Knjižnica Mirana Jarca Novo mesto)
Oprema in prelom: Sara Pančur

Izdala in založila: Društvo Mohorjeva družba in Celjska Mohorjeva družba, d. o. o.
Za založbo: predsednik Lojze Kozar in ravnateljica dr. Tanja Ozvatič

Celjska Mohorjeva družba, Prešernova ulica 23, 3000 Celje, Slovenija
www.mohorjeva.org

Natisnila tiskarna Dravski tisk v 400 izvodih.
Celje 2024